

Gezinsgericht werken in justitiële jeugdinrichtingen, jeugdzorgplus-instellingen en andere residentiële voorzieningen

Academische Werkplaats Forensische Zorg voor Jeugd

Wat is het?

De methodiek is een programma om ouders beter te betrekken bij de behandeling van jongeren in justitiële jeugdinrichtingen (JJI's), JeugdzorgPlus en andere residentiële instellingen.

Aanleiding

Het gezin speelt een belangrijke rol in het leven van jongeren. Justitiële jeugdinrichtingen en JeugdzorgPlus (gesloten jeugdhulp voor jongeren die daar vanwege grote gedragsproblemen zijn geplaatst) willen daarom ouders intensiever betrekken bij het verblijf en de behandeling van hun kind in de inrichting. Echter, bestaande gezinsbehandelingen waar de residentiële instellingen mee werken zijn eigenlijk alleen bedoeld voor de ambulante zorg. Daarom is binnen de Academische Werkplaats Forensische Zorg voor Jeugd (AWFZJ) een nieuwe methodiek ontwikkeld voor gezinsgericht werken binnen de residentiële jeugdhulp in een gedwongen kader.

Resultaten

Gezinsgericht werken is een breed programma waarbij ouders integraal onderdeel zijn van de behandeling en het verblijf en waarbij alle professionals in de instelling betrokken zijn. Het programma is ontwikkeld in samenwerking met praktijkmedewerkers en een ouder van belangenvereniging Balans. Het uitgangspunt van dit programma is om de afstand tussen de jeugdinstelling en thuis zo klein mogelijk te maken. Het streven is om te zorgen voor continuïteit van de behandeling tijdens het verblijf tot de terugkeer naar huis en waar nodig ook daarna. Het programma 'Gezinsgericht werken' bestaat uit een module voor kort verblijf, een module voor lang verblijf en een module voor ouderbegeleiding. Ouders worden letterlijk binnengelaten in de instelling, tijdens bijvoorbeeld ouderavonden of gemeenschappelijke activiteiten als het samen koken door ouders en jongeren. Waar nodig wordt intensievere behandeling en begeleiding van het gezin opgestart.

Het effect van het programma is onderzocht via vragenlijsten bij jongeren, hun ouders en groepsleiders. Er is ook informatie verzameld over bezoeken van ouders aan hun kind in de instelling, incidenten waarbij de jongeren betrokken waren en uitslagen van urinecontroles. Daarnaast zijn interviews gehouden met groepsleiders, ouders en jongeren.

Met de resultaten is het aanbod beter afgestemd op de behoeften van de ouders en jongeren. Uit het onderzoek kwam bijvoorbeeld naar voren dat jongeren willen dat hun ouders gebeld worden; niet alleen als zij iets verkeerd doen, maar ook als ze iets goed doen. Bij de ouders bleek bijvoorbeeld dat zij een uitnodiging om op de groep te komen eten wel waardeerden, maar dat zij nog liever zelf wilden komen koken.

Toepassing en toekomst

Praktijk

Na de pilotfase, waaraan 3 groepen voor kort verblijf en 2 groepen voor lang verblijf meededen, is het programma begin 2016 uitgerold naar alle 15 leefgroepen in de 2 deelnemende justitiële jeugdinstellingen. Het gezinsgericht werken behoort daar nu tot de reguliere werkwijze. Ook een JJI die niet was aangesloten bij de werkplaats werkt er inmiddels mee. Het programma is geschikt voor brede toepassing in de andere JJI's. Een knelpunt is echter dat door bezuinigingen niet meer in alle JJI's een gezinstherapeut aanwezig is. Eén van de oplossingen die succesvol is gebleken, is het laten uitvoeren van de gezinstherapie door een instelling voor ambulante jeugdzorg. In een pilotproject zijn ook in 2 residentiële instellingen, waaronder één JeugdzorgPlus-instelling, medewerkers getraind in het gezinsgericht werken. In 2016 zijn hieraan 2 instellingen toegevoegd. Deze pilots zijn tevens gebruikt voor aanpassingen van de modules om ze breder inzetbaar te maken voor residentiële instellingen.

Opleidingen

De trainingen voor groepsleiders zijn ondergebracht bij Stichting Jeugdinterventies. Zij beheren de trainingen, zorgen voor verspreiding en bieden de training aan. Verder is de ontwikkelde kennis en methodiek door de Hogeschool Leiden opgenomen in de minor werken in gedwongen kader. De 2 modules voor kort- en langverblijf binnen JJI zijn voor de JeugdzorgPlus samengevoegd tot één module. Deze module is ook toepasbaar voor andere residentiële instellingen. Het programma wordt vanwege internationale belangstelling in het Engels vertaald.

Onderzoek

In 2015 zijn kennis en producten op het gebied van cliënt- en omgevingsgericht werken die zijn ontwikkeld door verschillende academische werkplaatsen, gebundeld. Ook de methode gezinsgericht werken wordt daarin meegenomen.

Voor onderzoek in residentiële jeugdzorg is de samenwerking aangegaan met het ExtrAct consortium voor het 'indikken gedragsinterventies externaliserende problematiek' (dat eveneens door ZonMw wordt ondersteund). De Academische Werkplaats ontwikkelt verder een beginmeting voor (nieuwe) deelnemende instellingen. Met deze meting kan worden bepaald wat er aan training nodig is, zodat het trainingspakket op maat kan worden aangeboden. De verzamelde gegevens kunnen daarnaast worden gebruikt in het onderzoek naar het effect van gezinsgericht werken. Op langere termijn zou de werkplaats in kaart willen brengen wat de invloed van gezinsgericht werken is op de effectiviteit van de totale behandeling.

Beleid

De methodiek is landelijk beschikbaar gesteld en als 'goed voorbeeld' opgenomen door het ministerie van Veiligheid en Justitie in haar visie op zorg voor de jongeren die ze onder haar hoede heeft. Daarnaast worden de projectresultaten ook gebruikt in de nieuwe AWTJ Risicojeugd, in het kader van het project bejegening. In het kader van dit project worden wijkteams getraind in het omgaan met risicojeugd en hun gezin. Gezinsgericht werken leent zich hier heel goed voor.

Projectgegevens

Titel Gezinsgericht Werken
Uitvoering door Academische
Werkplaats Forensische Zorg
voor Jeugd

Contactgegevens

Kees Mos
k.mos@stichtingjeugdinterventies.nl
Eva Mulder
emulder@intermetzo.nl

augustus 2017

Producten en publicaties

- www.awfzj.nl
- Blog 'Onderzoek naar gezinsgericht werken in de Justitiële Jeugdinstelling' (sept 2015)
- [VIMP projectpagina ZonMw](#)
- Voor meer informatie over het promotieonderzoek: i.simons@curium.nl
- Voor meer informatie over het project Systemen versterken van het ExtrAct consortium 'indikken gedragsinterventies': vandomburgh@intermetzo.nl en i.simons@curium.nl
- Artikel over het onderzoek naar Gezinsgericht werken in JJI's (sept 2016)